

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله عليها)
شهرستان فریدن

عنوان :

تأثیرات قرآن در زندگی فردی

استاد راهنما :

سرکار خانم منیژه باباجانی

پژوهشگر :

مریم احمدی

بهار ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

قرآن کریم جامع ترین و کامل ترین کتاب آسمانی است که برای هدایت بشر بهترین برنامه ها را بیان می کند. جامعیت قرآن به این دلیل است که روشن گر هر چیزی است که انسان در راه رسیدن به کمال و سعادت دنیا و آخرت به آن نیاز مند است. قرآن کریم به تمام نیازمندی های انسان در راه سعادت و کمال، از جمله مواردی که در زندگی به آن نیازمند است پاسخ گفته و با تأثیرات مفید، بهترین برنامه ریزی را از لحاظ فردی و اجتماعی پایه ریزی می کند.

این مقاله می کوشد به بررسی تأثیرات قرآن در زندگی فردی بپردازد.

کلید واژه :

قرآن، زندگی فرد، اخلاق فردی، سعادت و کمال

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی است که بر آخرین فرستاده الهی حضرت محمد(ص) نازل شده است. این کتاب که هدایت کننده به استوارترین راه است، مخصوص به دوره خاصی از زندگی نیست، بلکه مخصوص همه انسان ها در تمام دوران هاست.

قرآن کریم کتابی جامع است زیرا در بردارنده تمامی مواردی است که سعادت دنیا و آخرت انسان را تامین می کند.

امور دنیوی و روابط اجتماعی، تأثیر زیادی در کمال انسان و تامین سعادت واقعی دارند و به همین جهت قرآن هرگز نمی تواند از بیان این مطلب خوداری کند و باید برای همه آنها برنامه ای جامع ارائه دهد. قرآن با ارائه این برنامه جامع و کامل، سعادت دنیوی و اخروی خود را تأمین می کند. در این مقاله به بررسی مواردی که قرآن در زمینه فردی در آنها تأثیر گذار است پرداخته شده است.

قرآن کتابی جامع و کامل

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی است که توسط جبرئیل بر قلب مبارک خاتم الانبیاء حضرت محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) نازل شده است. این کتاب آسمانی در بردارنده تمام معارف الهی برای سعادت و کمال انسان است قرآن مشتمل بر هدف کامل انسانیت است و این اهداف را به صورت کامل بیان می کند.

خداوند سبحان در قرآن کریم می فرماید: «قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ؛ ای قوم ما، ما کتابی را شنیدیم که بعد از موسی نازل شده و تصدیق کننده کتابهای پیش از خود است و به سوی حق و راه راست راهبری می کند.» (سوره احقاف، آیه ۳۰)

در جایی دیگر نیز می فرماید: «وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَهُدًى وَ مُهِمِّنَا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ؛ و ما این کتاب را به سوی حق فرو فرستادیم، در حالی که تصدیق کننده کتابهای پیشین و حاکم بر آنهاست. پس میان آنان بر وفق آنچه خدا نازل کرده حکم کن.» (سوره مائده، آیه ۴۸)

و در جامع بودن قرآن می فرماید: «... وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَ هُدًى وَ رَحْمَةً وَ بُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ؛ و این کتاب را روشنگر هرچیز است و برای مسلمانان رهنمود و رحمت و بشارتگری است، بر تو نازل کردیم.» (سوره نحل، آیه ۸۹)

آنچه از این آیات به دست می آید این مطلب است که در قرآن، هر چیزی که بشر در رسیدن به سعادت و خوشبختی به آن نیازمند باشد، به طور کامل و تام و جامع بیان شده است. (طباطبائی، ۱۴۰۲ق، ص) گذشته از اینکه قرآن، کتابی کامل و جامع است، کتابی برای تمامی جهانیان تا قیامت می باشد و مخصوص امتی از امم مانند اعراب یا طایفه ای از مسلمانان نیست؛ بلکه مخصوص همه انسان ها در همه عصر ها می باشد.

از آیات زیر می توان برای اثبات جهانی بودن آیات قرآن استفاده کرد

« وَ أَوْحَىٰ إِلَىٰ هَٰذَا الْقُرْآنُ لِأَنْذِرْكُمْ بِهِ وَ مَنِ بَلَغَ؛ این قرآن به من وحی شده تا به وسیله آن، شما و هرکس را

(که این پیام به او) برسد، هشدار دهم.» (سوره انعام، آیه ۱۹۹)

است که دوستی ها ، مشارکت ها ، ازدواج ها ، مبارزات سیاسی و ... بر آن استوار است و بدون آن این بنیان ها در معرض فروپاشی و گسیختگی است.

صداقت و راستگویی تا آنجا در زندگی فردی و اجتماعی تأثیر گذار است که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) می فرمایند: نزدیکترین شما به من در موقف قیامت ، کسی است که راستگوتر ، امانت دارتر و باوفاتر به پیمان باشد. به فرموده پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) راستی در گفتار ، تعهد نسبت به امانت مردم ، وفا به پیمان ، نشانه صداقت و معیار قرب به آن حضرت است و هر که دروغگو و خائن باشد ، از رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) در صدق و امانت و وفا فرسنگها فاصل دارد. (همان، ۲۳۹-۲۳۸) به فرموده امام صادق (علیه السلام) سرلوحه دعوت همه پیامبران در مسائل معاشراتی و اخلاقی ، «راستگویی» و «امانت داری» بوده است. (کلینی، ۱۴۰۱ق، ج ۲، ۱۰۴)

در آیه دیگر خداوند در وصف ستایش آمیز بندگان شایسته خود می فرماید: «الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ» (اینان) شکیبایان و راستگویان و فرمانبرداران و انفاق کنندگان و آمرزش خواهان در سحر گاهان. (سوره آل عمران آیه ۱۷)

اهمیت صداقت و راستگویی تا آنجا که یکی از ویژگی های انسان های پرهیز کار است . دلیل این امر به این خاطر است که سخن گفتن در واقع ابزاری برای کشف یک امر مجهول است . هنگامی که انسانها در سخن گفتن از یکدیگر استفاده می کنند، که سخن کاشف از حقیقت و راست باشد ولی اگر سخن به جای کشف حقایق ، وسیله ای شد برای تمان حقایق ، حقیقت را وارانه نشان می دهد.

در این صورت سخن از مسیر واقعی و فلسفه وجودی خود منحرف شده و نقض غرض می شود. (مصباح یزدی، ۱۳۸۸ش، ۴۱۶) و می بینیم که قرآن کریم می فرماید (با صادقان باشید) بنابراین ، صداقت موهبتی است که از سوی خداوند به برخی داده می شود و صدیقین هم تراز با خدا و انبیاء و صالحان به شمار آمده اند. و قائل شدن اهمیت زیاد به این مورد حاکی از تأثیرات فراوان آن در زندگی فردی انسان است که می تواند باعث کمال و سعادت فرد و جامعه شود.

ج) احترام به انسانها

خداوند در آیه ۷۰ سوره اسراء فرموده اند که:

« و به راستی ما فرزندان آدم را گرامی داشتیم ، و آنان را در خشکی و دریا (بر مرکبها) نشاندیم و از چیز های

حلال و پاکیزه به ایشان روزی دادیم ، و آنها را بر بسیاری آفریده ها خود برتری آشکار دادیم.»

این آیه با کمال صراحت اثبات می کند خداوند متعال فرزندان آدم (ع) را ذاتا مورد تکریم قرار داده و آنان را بر

مقداری فراوان از کائنات برتری داده است.

به همین دلیل قاطع و صریح ، همه افراد انسانی باید این کرامت و حیثیت را برای یکدیگر به عنوان یک حق

بشناسد و خود را در برابر آن مکلف ببینند. (جعفری، ۱۳۸۶ش، ۲۲۴)

بنا براین همه انسانها باید به یکدیگر احترام بگذارند و این احترام مخصوص همه انسان ها است نه فقط

مسلمانان.

مسلمانان باید به غیر مسلمان به حکم انسان بودنش و اینکه مخلوق برتر خداوند است احترام بگذارند و

حرمت او را پاس بدارند. (کمالی دزفولی، ۱۳۷۰ش، ۱۱۷)

قرآن کاملترین کتاب آسمانی است که بیشترین و بالاترین تاثیرات را در زندگی فردی و اجتماعی انسان دارد.

مراد از تاثیرات ، مواردی است که انسان به سوی کمال و سعادت دنیوی و اخروی رهنمون می سازد.

با این همه قرآن ، خط مشی زندگی فردی را برای انسان مشخص می سازد و مواردی را که وی از لحاظ فردی

و اخلاق ملزم به انجام یا ترک آن باشد تذکر می دهد و با این انسان سازی جامعه را نیز باز سازی معنوی می کند.

بنا براین ، این آخرین کتاب آسمانی ، برنامه ههای مدون و مستحکمی برای کمال و سعادت انسان طرح کرده

است که هر انسان با رعایت آن ، به کمال و سعادت حقیقی نائل می شود.

۱- قرآن کریم

۲- جباران ، محمدرضا، (۱۳۷۱ ش)، درسنامه علم اخلاق (۲) (چاپ هشتم) قم ، مرکز نشر هاجر

۳- جعفری ، محمد تقی، (۱۳۶۱)، انسان در افوق قرآن ، (چاپ اول)، تهران، انتشارات موسسه القرآن الکریم

۴- حقوق جهانی بشر، چاپ دوم ، تهران ، موسسه تدوین و نشر آثار علامه

۵- جوادی آملی ، عبدالله ، (۱۳۶۷ش) ، فلفه حقوق بشر، (چاپ پنجم) قم ، مرکز نشر اسراء

۶- حر عاملی ، محمد بن حسن (۱۴۱۴ق) وسائل الشیعه (چاپ دوم) ، قم ، مؤسسه آل البيت الاحیا التراث

۷- حسینی همدانی ، محمد ین، (۱۴۰ ق) انوار درخشان، (چاپ اول) تهران انتشارات کتاب فروشی لطفی

۸- دین پرور، حسین ، (۱۳۷۱ش) ، خود سازی در راه ایجاد اخلاق اسلامی ، تهران ، واحد آموزش عقیدتی

سیاسی مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

۹- طباطبایی ، محمد حسین، (۱۴۰۲ق) المیزان فی تفسیر القرآن (ترجمه فارسی) (چاپ چهارم) ، تهران،

انتشارات بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی

۱۰-(۱۳۸۷ش)، قرآن در اسلام، ، (چاپ دوم) ، قم انتشارات بوستان کتاب

۱۱- طبرسی ، فضل الله ، (۱۳۷۷ش) ، جوامع الجامع (ترجمه فارسی) (چاپ دوم) مشهد، انتشارات بنیاد

پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی

۱۲- طیب، عبدالحسین،(۱۳۷۸ش) ، اطبیب البیان فی تفسیر القرآن ، (چاپ دوم) ، تهران ، انتشارات اسلام

۱۳- غضنفری ،علی، (۱۳۸۲ ش) ، ره رستگاری، (چاپ اول) ، قم، انتشارات لاهیجی

۱۴- کلینی، محمد بن یعقوب، (۱۴۰۱ ق) ، اصول کافی ، (چاپ دوم) ترجمه علی اکبر غفاری، بیروت،

دارالصعب و دارالتعاریف

۱۵- کمالی دزفولی، علی، (۱۳۷۰ش)، قرآ و جامعه سازی (چاپ اول)، قم ، انتشارات اسوه

۱۶ - مجلسی، محمد باقر، (۱۴۰۳ق)، بحارالانوار، چاپ دوم، بیروت موسسه الوفاء

۱۷ - مصباح یزدی، محمد تقی، (۱۳۸۸ش)، انسان سازی در قرآن، چاپ اول، قم، انتشارات موسسه آموزشی

و پژوهشی امام خمینی(ره)

۱۸ - مکارم شیرازی، ناصر، (۱۳۷۲ش)، تفسیر نمونه، (چاپ سی ام) تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه